OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

Yksityisoikeus- ja oikeudenhoito-osasto
Lainsäädäntöneuvos Marja Luukkonen Yli-Rahnasto
Erityisasiantuntija Toni Tähtinen

Vastine

11.1.2023

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kuluttajansuojalain, kuluttajansuojaviranomaisten eräistä toimivaltuuksista annetun lain 13 §:n ja oikeudenkäymiskaaren 5 luvun 3 §:n muuttamisesta (HE 218/2022 vp)

Vastineena talousvaliokunnalle annetuista kirjallisista lausunnoista oikeusministeriö esittää kunnioittavasti seuraavaa. Vastineessa kommentoidaan erityisesti niitä lausuntoja, joissa esitetään muutoksia hallituksen esityksessä ehdotettuun.

1 Hintasääntely (1. lakiehdotuksen 7 luvun 17 a §)

Korkokaton taso

Eräät elinkeinoelämää edustavat lausunnonantajat (**Asiakkuusmarkkinointiliitto**, **EK**, **Finanssiala**, **Kaupan Liitto** sekä **Keskuskauppakamari**) vastustavat tai suhtautuvat kielteisesti esityksessä ehdotettuun korkokaton alentamiseen ja kannattavat korkokaton säilyttämistä ennallaan. **Asiakkuusmarkkinointiliitto** esittää myös, että korkokaton laskemisesta johtuvaa riskiä harmaiden luottomarkkinoiden kehittymistä ei ole analysoitu riittävästi. **Kuluttajaliitto**, **Takuusäätiö** ja **Peluuri** pitävät ehdotettua 15 prosentin korkokattoa sidottuna viitekorkoon oikeansuuntaisena toimenpiteenä, mutta esittävät, että korkokatto alennettaisiin ehdotuksesta poiketen 10 prosenttiin.

Oikeusministeriö. Tuomioistuimeen päätyneissä asioissa kantajan ilmoittamat kuluttajaluottosopimusten mukaiset todelliset vuosikorot ovat selvästi alhaisempia uuden, vuoden 2019 syyskuussa voimaan tulleen hintasääntelyn soveltamisalaan kuuluvissa luotoissa kuin sen ulkopuolelle jääneissä vanhoissa luottosopimuksissa. Luottoja myönnetään kuitenkin edelleen kuluttajille, joiden luottoriski on poikkeuksellisen suuri (HE 218/2022 vp, s. 20-21). Ehdotetulla korkokaton muutoksella pyritään hillitsemään luottojen tarjontaa niille kuluttajille, joiden luottoriski on poikkeuksellisen korkea sekä kohtuullistamaan erityisesti euromääriltään suurien ja pitkällä laina-ajalla myönnettyjen luottojen hinnoittelua. Tavoitteena on tällä tavoin vähentää kuluttajaluottoihin liittyviä velkaongelmia (HE 218/2022 vp, s. 24). Korkokaton alentamisen maltillisuuden johdosta riskiä harmaiden luottomarkkinoiden kehittymisestä pidetään vähäisenä (HE 218/2022 vp, s. 31).

Jos korkokattoa alennettaisiin enemmän, esimerkiksi 10 prosenttiin, tämä voisi johtaa siihen, että kuluttajien luotonsaanti merkittävästi vaikeutuisi. Samalla muiden alhaiseen korkokattoon liittyvien mahdollisten kielteisten vaikutusten riski, kuten riski laina-aikojen pitenemisestä ja luottomäärien kasvamisesta, olisi suurempi (HE 218/2022 vp, s. 24).

Yhteenvetona voidaan todeta, että ehdotettu 15 prosentin korkokatto sidottuna korkolain 12 §:n mukaiseen viitekorkoon (ajanjaksolla 1.1.-30.6.2023 2,50 %) ja yhdistettynä 20 prosentin viimesijaiseen korkokattoon on tasapainoinen ratkaisu, jolla pystytään vähentämään kuluttajaluotoista aiheutuvia velkaongelmia ilman merkittävää riskiä siitä, että luottomarkkinoiden ulkopuolelle sulkeutuu joukko kuluttajia, jotka kykenevät selviytymään luottosopimuksen mukaisista velvoitteistaan. Oikeusministeriö ei puolla esityksen muuttamista korkokaton osalta.

Korkokaton soveltaminen vanhoihin sopimuksiin

Eräät lausunnonantajat (**EK**, **Keskuskauppakamari**) suhtautuvat pidättyväisesti ehdotukseen soveltaa korkokattoa myös ennen 1.9.2019 tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin luottosopimuksiin muun muassa oikeusvarmuusnäkökohtien vuoksi. Mainitut lausunnonantajat esittävät, että korkokaton ulottaminen aiemman sääntelyn aikana tehtyihin sopimuksiin voi johtaa siihen, että luotonantajat irtisanovat vanhoja luottosopimuksia. Myös **Finanssiala** esittää yleisellä tasolla samansuuntaisia huomioita, joskin toteaa sääntelymuutoksen tarpeen olevan kuluttajansuojanäkökulmasta ymmärrettävä. **KKV** ja **Takuusäätiö** pitävät puolestaan tärkeänä, että korkokattosääntelyä sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuviin luottoihin siltä osin kuin kyse on uusista nostoista lain voimaantulon jälkeen.

Oikeusministeriö pitää olennaisen tärkeänä, että korkokattosääntelyä sovelletaan myös ennen 1.9.2019 tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin sopimuksiin siltä osin kuin niiden nojalla tehdään uusia nostoja. Näissä luotoissa luoton korot voivat olla huomattavan korkeita, jopa useita satoja prosentteja. Riskiä tällaisten luottosopimusten irtisanomisesta ei voida pitää erityisen haitallisena, sillä tällaisten kaikkein kalleimpien luottojen velallisten arvioidaan joka tapauksessa todennäköisemmin joutuvan maksuvaikeuksiin kuin kuluttajien keskimäärin (HE 218/2022 vp, s. 21). Ulottamalla sääntely koskemaan myös vanhoja jatkuvaa luottoa koskevia sopimuksia voidaan vaikuttaa erityisesti heikommassa taloudellisessa asemassa oleviin kuluttajiin, sillä oletettavasti ne kuluttajat, joilla on ollut mahdollisuus korvata kalliit luottonsa edullisemmilla luotoilla, ovat näin jo toimineet (HE 218/2022 vp, s. 24). Lisäksi kotimaisten luottolaitosten ja niiden asiakkaiden osalta muutoksen vaikutuksen arvioidaan kokonaisuudessaan melko vähäiseksi, sillä vain yksittäisten luottolaitosten luottovalikoimaan kuuluu ylipäänsä luottoja, joissa korko ylittää 15 prosenttia (HE 218/2022 vp, s. 31). Niin ikään on huomattava, että sääntelyn niin sanottu taannehtivuus kohdistuu jatkuvaa luottoa koskeviin luottosopimuksiin ainoastaan niiltä osin, kuin sopimusten perusteella tehdään uusia nostoja lain voimaantulon jälkeen. Oikeusministeriö ei puolla esityksen muuttamista tältä osin.

Muut ehdotukset

Klarna pitää korkokaton alentamista 15 prosenttiin oikeansuuntaisena parannuksena nykytilaan, mutta esittää, että korkokatto tulisi nimelliskoron sijaan asettaa todellisen vuosikoron perusteella, jotta pyrkimys puuttua kuluttajalle haitallisiin luoton piilokustannuksiin kävisi ehdotuksesta vahvemmin ilmi.

Oikeusministeriö kiinnittää huomiota siihen, että muiden luottokustannusten kuin koron enimmäismääristä säädetään jo nykyisessä mallissa (KSL 7:17a:n 2 ja 3 momentti). Aikaisemman, vuoden 2019 syyskuussa voimaan tulleen kuluttajaluottojen hintasääntelyn valmistelun yhteydessä silloisen todelliselle vuosikorolle asetettuun enimmäismäärään perustuvan korkokattomallin ongelmina pidettiin muun muassa todellisen vuosikoron laskemisen monimutkaisuutta ja jonkinasteista tulkinnanvaraisuutta sekä sitä, ettei malli kohtele tasapuolisesti erisuuruisia luottoja, vaan todellinen vuosikorko muodostuu väistämättä korkeammaksi määrältään pienemmissä luotoissa (HE 230/2018 vp, s. 12). Oikeusministeriö ei puolla esityksen muuttamista tältä osin.

Suomen Yrittäjät huomauttaa, että kuluttajia koskevan hintasääntelyn muutoksilla voi olla myös yrittäjiin kohdistuvia heijastevaikutuksia, jotka saattavat ilmetä esimerkiksi korkeakorkoisten luottojen tarjoamisen lisääntymisenä yrittäjille.

Oikeusministeriö. Käynnissä on parhaillaan VN TEAS –selvitys, jossa selvitettävänä on, olisiko lisäsääntely pienyritysten velkaongelmien torjumiseksi tarkoituksenmukaista, ja jos on, millaisia sääntelyratkaisuja olisi mahdollista toteuttaa. Selvityksen on määrä valmistua helmikuun lopussa (HE 218/2022 vp, s. 32).

2 Luottojen markkinointi (1. lakiehdotuksen 7 luvun 13 §)

Pidemmälle menevät toimet markkinointia koskevan sääntelyn tiukentamiseksi

KKV ja **Kuluttajaliitto** kannattavat ehdotettuja markkinointia koskevia toimenpiteitä, mutta pitävät niitä riittämättöminä. Erityisesti mainitut lausunnonantajat esittävät, että kuluttajaluottojen mainonnassa olisi annettava nimenomainen varoitus, jossa muistutettaisiin kuluttajaa luoton mahdollisista kielteisistä vaikutuksista. **Kaupan Liitto** ja **Keskuskauppakamari** puolestaan kannattavat varoitusvelvollisuuden poisjättämistä esityksen mukaisesti.

Oikeusministeriö. Työryhmämietinnössä ehdotettiin, että kuluttajaluottojen mainonnassa tulisi antaa nimenomainen varoitus, jossa muistutettaisiin kuluttajaa siitä, että luotto on maksettava luottokustannuksineen takaisin, varoitettaisiin siitä, että luotto voi vaikuttaa haitallisesti kuluttajan talouteen, sekä ohjeistettaisiin kuluttajia hakemaan tarvittaessa apua talous- ja velkaneuvonnasta. Varoituksella olisi pyritty muistuttamaan kuluttajia luotonottoon liittyvistä riskeistä ja erityisesti velkaongelmien kanssa kamppailevia kuluttajia siitä, että tarjolla on maksutonta apua velkaongelmiin. Jo työryhmämietinnössä tuotiin säännöksen mahdollisina kielteisinä vaikutuksina kuitenkin esiin, että mainonnassa annettavien tietojen lisääntyminen saattaisi vähentää joidenkin kuluttajien halukkuutta perehtyä mainontaan sisältyviin tietoihin tai jopa heikentää kuluttajien mahdollisuutta erottaa mainonnasta päätöksenteon kannalta keskeisimpiä tietoja (HE 218/2022 vp, s. 37). Niin ikään varoitusvelvollisuutta koskevasta säännöksestä saadussa lausuntopalautteessa useat lausunnonantajat suhtautuivat ehdotukseen epäilevästi ja arvioivat, että varoitusvelvollisuus jäisi vaikutuksiltaan vähäiseksi ja pikemminkin kuormittaisi mainontaa tarpeettomasti (HE 218/2022 vp, s. 46). Varoitusvelvollisuudesta päätettiin saatu

lausuntopalaute huomioon ottaen luopua jatkovalmisteluvaiheessa. Oikeusministeriö ei näin ollen kannata varoitusvelvollisuutta koskevan säännöksen sisällyttämistä lakiin.

KKV ehdottaa, että kuluttajaluottoja tulisi voida markkinoida ainoastaan tosiasiatiedoin ja että kuluttajaluottojen suoramarkkinointi tulisi kieltää. Mielikuvamarkkinoinnin osalta vastaavia huomioita esittävät myös **Kuluttajaliitto** ja **Takuusäätiö**, joista jälkimmäinen ehdottaa myös niin sanotun vaikuttajamarkkinoinnin sääntelemistä. Vastaavia huomioita suoramarkkinointikiellon ja vaikuttajamarkkinoinnin osalta esittää myös **Peluuri**. Myös **yliopistotutkija Majamaa** katsoo, että kuluttajaluottojen suoramarkkinointikieltoa tulisi harkita lähitulevaisuudessa. **Kuluttajaliitto** niin ikään esittää kannattavansa sääntelymallia, jolla kiellettäisiin korkeakorkoisimpien kuluttajaluottojen mainonta lähtökohtaisesti kokonaan.

Oikeusministeriö. Valmisteluvaiheessa esillä olleita markkinointia koskevia sääntelymalleja on käsitelty erityisesti hallituksen esityksen sivuilla 37-40. Muita harkittavana olleita malleja ei lopulta päädytty esittämään muun muassa jäljempänä mainittujen, valmisteluvaiheessa ilmenneiden ongelmakohtien vuoksi.

Valmisteluvaiheessa oli ensinnäkin harkittavana KKV:n esittämä sääntelymalli, jossa säädettäisiin enimmäistiedoista, joita mainonnassa saisi antaa. Malliin liittyi ongelmakohtia muun muassa säännöksen tyhjentävän luonteen, hyödykkeiden moninaisuudesta johtuvan sääntelyn tulkinnanvaraisuuden sekä niin sanotun brändimainonnan rajoittamisen osalta (HE 218/2022 vp, s. 37-38). Näistä syistä mallia ei pidetty toteuttamiskelpoisena.

Harkittavana oli myös malli, jonka mukaan kuluttajaluottojen ja luotonvälityspalvelujen suoramarkkinointi sekä siihen rinnastuva, tiettyyn kuluttajaan tai kotitalouteen kohdennettu markkinointi olisi kiellettyä, jos markkinoitavan luoton tai luotonvälityspalvelun kautta tarjottavan luoton korko voi ylittää 10 prosenttia. Pelkkää suoramarkkinointikieltoa pidettiin kuitenkin melko suppeana keinona estää se, että markkinointia kohdistetaan päällekäyvin keinoin taloudellisissa vaikeuksissa oleviin kuluttajiin, sillä käytännössä vastaavaan lopputulokseen voidaan nykyisin päästä myös kohdennetun markkinoinnin keinoin. Kielto estäisi lisäksi täysin asianmukaisena pidettävän suoramarkkinoinnin tai siihen rinnastuvan markkinoinnin myös niille kuluttajille, jotka tällaista markkinointia haluaisivat nimenomaisesti vastaanottaa. Kohdennetun markkinoinnin määrittelemiseen ja muun lainsäädännön epäselvyyteen liittyvien haasteiden sekä korkokaton alentamista koskevasta ehdotuksesta johtuvan kiellon soveltamisalan suppeuden vuoksi mallia ei päädytty esittämään (HE 218/2022 vp, s. 39).

Valmisteluvaiheessa harkittavana ollutta kategorista vaikuttajamarkkinoinnin hyödyntämisen kieltoa ei päädytty esittämään vaikuttajamarkkinoinnin määrittelemiseen liittyvien haasteiden vuoksi. Sääntely ei myöskään saanut juurikaan kannatusta lausuntokierroksella (HE 218/2022 vp, s. 39).

Niin ikään valmisteluvaiheessa esillä ollutta korkeakorkoisimpia kuluttajaluottoja koskevaa markkinointikieltoa ei päädytty esittämään muun muassa sillä perusteella, että kiellon käyttöala olisi jäänyt hyvin vähäiseksi kohdistuen vain luottoihin, joiden korko on 10-15 %. Lisäksi sääntely olisi voinut olla kierrettävissä siten, että edullista luottoa käytettäisiin mainonnassa keinona houkutella kuluttaja luotonantajan sivuille, joiden kautta tälle tarjottaisiin lopulta paljon kalliimpaa luottoa. Toisaalta ilman tällaista luoton korkoon perustuvaa rajausta malli kohdistuisi myös muiden kuin erityisesti velkaongelmia aiheuttaneiden luottojen mainontaan, minkä arvioitiin olevan varsin jyrkkä ja suhteeton toimenpide (HE 218/2022 vp, s. 38-39).

Oikeusministeriö ei näin ollen puolla esityksen muuttamista tältä osin.

Maksutapojen esittämisjärjestys

EK ehdottaa maksutapojen esittämisjärjestystä koskevasta säännöksestä ja erityisesti sen oletusvalintoja koskevasta osasta luopumista. Säännöksen oletusvalintoja koskevasta osasta luopumista ehdottavat myös **Asiakkuusmarkkinointiliitto**, **Kaupan Liitto** ja **Klarna** vedoten muun muassa siihen, ettei kuluttajan itselleen sopivaksi harkitseman maksutavan asettamista oletusvalinnaksi voida pitää velkaantumista edistävänä tekijänä. Myös **Keskuskauppakamari** ja **Suomen Yrittäjät** katsovat säännöksen oletusvalintoja koskevan osan heikentävän asioinnin sujuvuutta. **Kuluttajaliitto** kannattaa maksutapojen esittämisjärjestystä koskevaa säännöstä erityisesti sitä syystä, että näin voidaan varmistaa, että kuluttaja tietoisesti valitsisi itselleen kulloinkin sopivimman maksutavan.

Oikeusministeriö. Maksutapojen esittämisjärjestystä ja oletusvalinnan kieltoa koskevan ehdotuksen tavoitteena on, että kuluttaja harkitsisi luottoa tai maksunlykkäystä merkitsevän maksutavan hyödyntämistä huolellisemmin. Jos sallittaisiin esimerkiksi laskulla maksamisen käyttäminen oletusvalintana sillä perusteella, että kuluttaja on ensimmäisen ostotapahtuman yhteydessä valinnut tietyssä verkkokaupassa maksutavaksi laskun, tämä tavoite jäisi pitkälti saavuttamatta (HE 218/2022 vp, s. 33-34). Oikeusministeriö ei puolla esityksen muuttamista tältä osin.

3 Asiakkaan henkilöllisyyden todentaminen (1. lakiehdotuksen 6 luvun 12 c §)

Valtaosa lausunnonantajista kannatti asiakkaan henkilöllisyyden todentamisvelvollisuuden laajentamista ehdotetulla tavalla.

Hallituksen esityksen antamisen jälkeen on tullut esiin, että lakiehdotus on epäselvä sen suhteen, sovelletaanko kuluttajan henkilöllisyyden todentamisvelvollisuutta koskevaa 1. lakiehdotuksen 6 luvun 12 c §:ää maksupalvelulain (290/2010) 3 §:n 6 kohdan mukaisiin eräisiin pienehköihin maksutapahtumiin, joissa teleyritys toimii maksun välittäjänä. **Asiakkuusmarkkinointiliiton** mukaan tällaisiin maksupalveluihin, jotka voivat koskea esimerkiksi taksin tilausta tai pysäköintipalvelua, ei liity väärinkäytösriskiä, ja mikäli tällaisiin maksupalveluihin sovellettaisiin tilauskohtaisesti ehdotettua henkilöllisyyden todentamisvelvollisuutta, palvelut muodostuisivat käytännössä kannattamattomiksi ja toimimattomiksi.

Oikeusministeriö. Ehdotetun 6 luvun 12 c §:n 3 momentin 1 kohdan mukaan todentamisvelvollisuutta koskevaa säännöstä ei sovelleta, jos kuluttajan valitsemaan maksutapaan sovelletaan kuluttajansuojalain 7 tai 7 a lukua taikka maksupalvelulakia. Pykälän säännöskohtaisissa perusteluissa säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle todetaan selvyyden vuoksi jäävän ne maksupalvelulain soveltamisalaan kuuluvat sähköiset maksutapahtumat, joissa voidaan maksupalvelulain 85 c §:n 5 momentin nojalla poiketa velvollisuudesta vahvaan tunnistamiseen (HE 218/2022 vp, s. 51). Maksupalvelulain 85 c §:n 5 momentin mukainen mahdollisuus poiketa vahvaa tunnistamista koskevasta velvollisuudesta koskee tilanteita, joista säädetään maksupalveludirektiivin ((EU) 2015/2366) 98 artiklan nojalla annetuissa komission teknisissä sääntelystandardeissa.

Asiakkuusmarkkinointiliiton tarkoittamat maksupalvelulain 3 §:n 6 kohdan mukaiset maksupalvelulain soveltamisalan ulkopuolelle rajatut maksutapahtumat puolestaan ovat sähköisen viestinnän palveluista annetussa laissa (917/2014) tarkoitetun teleyrityksen viestintäpalvelun käyttöön perustuvan laskutuksensa yhteydessä käyttäjältä perimiä enintään 50 euron määräisiä maksutapahtumia, joiden yhteenlaskettu määrä on enintään 300 euroa kuukaudessa käyttäjää kohden, jos kysymys on a) maksutapahtumista digitaalisen sisällön tai ääniperusteisten palvelujen ostamista varten tai b) maksutapahtumista, jotka toteutetaan sähköisestä laitteesta tai sen välityksellä joko hyväntekeväisyystoiminnan yhteydessä tai matka-, pysäköinti- tai pääsylippujen taikka muiden sen kaltaisten lippujen ostamista varten. Mainittu lainkohta perustuu maksupalveludirektiivin 3 artiklan l alakohtaan.

Mainitun soveltamisalarajauksen mukaan maksupalvelulain soveltamisalan ulkopuolelle rajataan ainoastaan tietyt kynnysarvot alittavat sekä tiettyjä palveluja tai käyttökohteita koskevat maksutapahtumat, kun taas sellaiset teleyritysten viestintäpalvelun käyttöön perustuvan laskutuksensa yhteydessä käyttäjältä perimät maksutapahtumat, jotka eivät täytä säännöksessä mainittuja edellytyksiä, kuuluvat maksupalvelulain soveltamisalaan. Näin ollen oikeusministeriön näkemyksen mukaan maksupalvelulain 3 §:n 6 kohdassa mainitut maksutapahtumat eivät kuulu 1. lakiehdotuksen 6 luvun 12 c §:n vahvaa tunnistamista koskevan velvoitteen soveltamisalaan. Kysymystä olisi kuitenkin tärkeää selventää vähintään valiokunnan mietinnön perusteluissa.

Klarna on lausunnossaan sinänsä kannattanut tunnistamisvelvollisuuden laajentamista, mutta katsonut, että esityksestä poiketen vahvaa tunnistamista koskevasta velvoitteesta tulisi voida poiketa tietyn euromäärän alittavissa tai tietyn aikaikkunan sisällä tapahtuvissa ostoksissa. Erityisesti **Klarna** ehdottaa, että vahvaa tunnistamista koskevia maksupalveludirektiivin ((EU) 2015/2366) 98 artiklan nojalla annettujen teknisten sääntelystandardien ((EU) 2018/389) 16 artiklassa säädettyjä poikkeuksia sovellettaisiin aina, kun kuluttaja valitsee maksutavan, joka merkitsee maksunlykkäystä.

Oikeusministeriö. Mainitut poikkeukset koskevat maksupalvelulain 85 c §:n 5 momentin mukaista mahdollisuutta poiketa vahvaa tunnistamista koskevasta velvollisuudesta. Sanottujen teknisten sääntelystandardien 16 artiklassa säädetään, että 2 artiklassa säädettyjen vaatimusten täyttyessä on sallittava, että maksupalveluntarjoajat eivät sovella asiakkaan vahvaa tunnistamista, kun maksaja käynnistää sähköisen etämaksutapahtuman ja seuraavat edellytykset täyttyvät: a) sähköisen etämaksutapahtuman määrä on enintään 30 euroa; ja b) sellaisten aiempien sähköisten etämaksutapahtumien kumulatiivinen määrä, jotka maksaja on käynnistänyt vahvan tunnistamisen viimeisen soveltamisen jälkeen, on enintään 100 euroa; tai c) sellaisten aiempien sähköisten etämaksutapahtumien lukumäärä, jotka maksaja on käynnistänyt vahvan tunnistamisen viimeisen soveltamisen jälkeen, on enintään viisi peräkkäistä yksittäistä sähköistä etämaksutapahtumaa.

Tilanteisiin, joissa kuluttaja valitsee verkossa asioidessaan maksutavan, joka merkitsee maksunlykkäystä ja joihin ei nykyisin sovelleta vahvaa tunnistamista koskevaa velvollisuutta, mutta jotka ehdotetaan otettavan tämän velvollisuuden piiriin, liittyy nykyisin väärinkäytöksen riski. Vaikka elinkeinonharjoittaja ei voisikaan väärinkäytöstilanteissa esittää vaatimuksia kuluttajaa kohtaan sellaisen oikeustoimen perusteella, jota kuluttaja ei ole tehnyt, kuluttajille aiheutuu väärinkäytöstilanteista joka tapauksessa ylimääräistä vaivaa

ja mahdollisesti myös esimerkiksi turvattomuuden tunnetta. Henkilöllisyyden todentamisvelvollisuuden laajentamisella voidaankin pienentää mahdollisuuksia väärinkäytöksiin ja parantaa kuluttajansuojaa (HE 218/2022 vp, s. 34).

Oikeusministeriö ei näin ollen puolla mainittujen poikkeusten soveltamisalan laajentamista.

4 Voimaantulo

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 2023 jälkimmäisellä puoliskolla siten, että lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi noin puolen vuoden siirtymäaika.

EK on lausunnossaan ehdottanut, että lait säädettäisiin tulemaan voimaan vuoden 2024 alusta niin, että lakien vahvistamisen ja voimaantulon välille jäisi noin vuoden siirtymäaika. Myös **Keskuskauppakamari** on lausunnossaan pitänyt perusteltuna noin vuoden pituista siirtymäaikaa.

Oikeusministeriö katsoo, että velkaongelmien hillitsemisen näkökulmasta olisi tärkeää saada sääntely voimaan mahdollisimman pian. Koska ehdotuksen mukaan korkokattoa kuitenkin sovellettaisiin myös ennen lain voimaantuloa tehtyihin jatkuvaa luottoa koskeviin luottosopimuksiin siltä osin kuin luottoa käytetään lain voimaantulon jälkeen, pidetään ehdotettujen lakien vahvistamisen ja voimaantulon välistä siirtymäaikaa tarpeellisena, jotta luotonantajille jäisi riittävästi aikaa muuttaa sopimuksiaan vastaamaan uuden lain vaatimuksia ja ilmoittaa mahdollisesta koron muuttumisesta kuluttajille sekä tosiasiallinen mahdollisuus irtisanoa sellainen luottokanta, jota ne eivät lakiuudistuksen johdosta halua jatkaa. Siirtymäaikaa pidetään tarpeellisena myös tarjolla olevien maksutapojen esittämistä verkossa koskevan säännöksen sekä asiakkaan tunnistamista koskevan sääntelyn osalta, jotta elinkeinonharjoittajille jää riittävästi aikaa tehdä muutoksia käytäntöihin, jotka liittyvät maksutapojen esittämiseen sekä asiakkaiden henkilöllisyyden todentamiseen (HE 218/2022 vp, s. 59 ja 60). Oikeusministeriö pitää ehdotettua siirtymäaikaa edellä mainitut seikat huomioon ottaen riittävänä eikä puolla pidempää siirtymäaikaa.

5 Muita huomioita

Suomen Pankki ja **Kuluttajaliitto** ovat lausunnoissaan korostaneet, että ongelmissa olevien kuluttajien tukemiseksi tulisi huolehtia myös esimerkiksi sosiaalisen luototuksen tasapuolisesta saatavuudesta.

> **Oikeusministeriö** toteaa, että sosiaalisen luototuksen saatavuutta kattavasti Suomessa on perusteltua edistää. Laki sosiaalisesta luototuksesta annetun lain muuttamisesta tulee voimaan 1.8.2023. Sosiaalista luototusta koskeva sääntely kuuluu sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle.

Peluuri on lausunnossaan pitänyt erityisesti rahapelaamiseen liittyvän velkaantumisen ehkäisemisen kannalta tärkeänä, että esityksessä ehdotettujen uudistusten lisäksi säädettäisiin ajallisesta viiveestä lainan hakemisesta rahojen siirtymiseen kuluttajalle.

> **Oikeusministeriö** kiinnittää huomiota siihen, että kuluttajansuojalain 7 luvun 19 §:ssä säädetään varojen luovuttamisaikaa koskevasta rajoituksesta. Mainitun lainkohdan mukaan, jos kuluttajaluottoa haetaan ja se myönnetään kello 23:n ja 7:n välisenä aikana, luottosopimuksen nojalla myönnettävät varat saa suorittaa kuluttajalle vasta kello 7:n jälkeen. Vaikka tätä pidempi ajallinen viive voisi hillitä muun muassa rahapelaamiseen liittyvää velkaantumista, sääntely voisi aiheuttaa kuluttajille haittaa tilanteissa, joissa rahantarve on perustellusta syystä välitön. Oikeusministeriö ei näin ollen puolla esityksen muuttamista tältä osin.